

TÁRCA.

JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZÁGOS KÖNYVTÁRA
ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1911. ÉV UTOLSÓ NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga a lefolyt negyedévben kötelezpéldányokban 2718 drb nyomtatvánnyal, ajándék útján 508 drb, vétel útján 218 drb, összesen 3444 drb nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül kötelezpéldányok címén beérkezett: alapszabály 217 drb, falragasz 1369 drb, gyászjelentés 1296 drb, hivatalos irat 42 drb, műsor 183 drb, perirat 8 drb, szinlap 1622 drb, zárszámadás 163 drb, különféle 455 drb, vagyis összesen 5355 drb apró nyomtatvány. Vételre fordítottunk: 1842*87 koronát, 321*80 márkát, 91*75 lírát, 61*20 frankot.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát:

Gróf ANDRÁSSY Dénes, München; BALOG Emil; Belügyminiszterium; BERKES Sándor, Gyula; BEVILAQUA Béla; BOROS Adolf, Szatmár; Bosnyák-herc. orsz. kormány (2 drb); BOZÓKY Lajos, Nagyvárad; Bölcsészettud. kar dékánja (66 drb); CASER Antonio, Venezia; Columbia University, New-York (2 drb); DEMÉNY Károly (3 drb); Dunamelléki ref. egyházkerület; Dunántúli ág. h. ev. püspök, Pápa (2 drb); Eggenberger-féle könyvkereskedés; Fővárosi közmunkák tanácsa; GERŐ Ármin (9 drb); GYÖRY Tibor; K. k. Handelsministerium, Wien (2 drb); HAVASS Rezső; Hist. Verein für Steiermark, Graz; HOFFMANN Géza, Wien (2 drb); Imprimerie Crété, Corbeil; Istenhegyi népművelési egyesület (2 drb); Kais. Akademie der Wissenschaften, Wien (6 drb); Képviseelőházi iroda (4 drb); KOHÁNYI Tihamér, Cleveland; KOZMA Bernát; Königl. Bibliothek zu Berlin (2 drb); Königl. Bibliothek zu Stockholm; Kongl. Universitätsbibl. Uppsala; Kuratorium des Landesmuseums Joanneum, Graz; KUTHY Zoltán, New-York; Lukawsky Theophil, Praha; M. kir. állami szám-

vevőszék elnöke; M. kir. állatorvosi főiskola (2 drb); M. kir. földtani intézet igazgatósága (2 drb); M. kir. posta- s távirda-vezérigazgatóság; M. kir. technológiai iparmúzeum; Magyar Könyvszemle szerkesztősége (2 drb); Magyar Nemzeti Múzeum igazgatósága (2 drb); Magyar Tud. Akadémia (2 drb); MANGOLD Lajos; MÁRKI Sándor, Kolozsvár; MÁRTONFALVAY Elek, Pápa; MELICH János (2 drb); Museum des Königreichs Böhmen, Praha (2 drb); Népszerű főiskolai tanfolyam titkára; Népszerű gyorsíró szerkesztősége; Pannonhalmi főapát; PATZAUER Hans, Wien; PETROV A., S.-Peterburg; POPOVICI József (3 drb); Protestáns országos Árvaegylet; Public libraries Committee, Newcastle-upon-Tyne; REINÖHL Rainer, Baden; Revue de l'art chrétien kiadóhiv., Paris; Sepsiszentgyörgy polgármestere; Signale szerkesztősége, Berlin; State Museum, Washington; Statistische Zentralkommission, Wien (2 drb); SZALAY Imre (2 drb); SZÉCSI Ferenc, Hatvan; SZEREMLEI Samu, H.-M.-Vásárhely; SZTRIPSZKY Hiador (2 drb); Tanintézetek igazgatóságai (325 drb); TAKÁCS Zoltán; TEGLÁS Gábor; TODICA Gavril, Algyógy; TODORESCU Gyula; VINCZE Frigyes, Kolozsvár (2 drb); WASSER Gyula, Esztergom; ZÁVODSZKY Levente; ZELENYÁK János; ZLINSZKY Aladár.

A vásárolt könyvek közt említésre érdemesebb szerzemény nem fordult elő.

A könyvtár helyiségeiben az elmúlt negyedévben 10.675 egyén 20.616 kötet nyomtatványt használt; kölcsön útján pedig 578 egyén 1680 kötetet vitt ki házi használatra.

A lefolyt negyedévben 2361 munkát osztályoztak, amelyekről összesen 3289 cédula készült. A RMK. II. folytatólagos cédulázása megindult. Kötés alá 735 művet 892 kötetben küldtünk.

A kötelezpéldányok átvételére berendezett helyiségbe ez idő alatt 668 csomag érkezett s ugyaninnen 1018 levelet expedáltak, amiből 221 reklamáció volt.

Az 1897: XLI. t.-cikk intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosokkal szemben megindított peres eljárások eredményeként pénzbüntetés és kártérítés fejében az egész 1911. évben befolyt 31757 kor.

Végül megemlítendő, hogy a nyáron végzett revízió alkalmával felmerült szak- és cédulakatalogusi munkák befejezést nyertek. A revízió eredménye ez: könyvállomány: 273.149 kötet és körülbelül 210.000 apró nyomtatvány. Régi magyar nyomtatvány van 2747, ebből idegen nyelvű 1516, magyar nyelvű 1231.

II.

A *hírlaptár* gyarapodása: kötelesepéldányokban 146 évfolyam, 25.299 szám (ezek közül számonként jött 5871 szám); ajándék 7 évf. 616 szám; vásárlás 31 évfolyam 1222 szám (a 119 korona vételérhez utólag fog hozzájárulni az amerikai hírlapok ára), összesen 184 évf. 27.137 szám.

Vásárlás: KUN S. antikváriustól: Honderű 1843 és 1846; Nemzeti Ujság számai 1847-ből és 1848-ból; Társalkodó számai 1843-ból és 1848-ból. WACHTEL Gyula antikváriustól: A Főváros és egyéb lapok 296. száma. Dr. SZTRIPSZKY Hiadortól: Gazeta dlja narodnih ucseitelej 1868—69. NIERNBERGER Ludwigtól (Bécsben): Allg. Theaterzeitung 1838:II. évfolyam. — New-Yorkban élő hazánkfia, FELEKY Charles bibliofil, szives volt magára vállalni az Amerikában megjelenő magyar lapok összegyűjtését Múzeumunk számára; az ő közvetítésével hírlap-tárunk 14 évf. 478 számával gyarapodott. — Ajándék: dr. SZTRIPSZKY Hiadortól (Unterhaltungsblatt = Blätter für Geist... Brassó 1837/38. és 1840. évi számai); KOHÁNYI Tihamértől (Clevelandban, a szerkesztésében megjelenő Szabadság című napilap); az u. o. megjelent Amerikai Magyar Farmer, a szerkesztőségétől; a new-yorki «Jókai» betegsegélyző egylettől (jubileumi lapja: Ünnepi Híradó, 2. szám).

Ez évfolyamban a könyvtárban 782 olvasó 1674 kötet hírlapot, házonkívül 17 olvasó 152 kötetet, összesen 799 olvasó, 1826 kötetet használt.

Átnéztünk 184 évfolyamot, 21.246 számot. Céduláztunk 155 évfolyamot, közte 17 új lapot. Beköttettünk 956 kötet hírlapot.

III.

A *kézirattár* az 1911. év utolsó negyedében ajándék útján 7 kötet újkori kézirattal, 650 irodalmi levéllel és 6 irodalmi analektával, vétel útján 9 újkori kézirattal és 10 zenei kézirattal, hivatalos gyűjtés útján 1 zenei kézirattal, összesen 673 darabbal gyarapodott. Vételre 884 koronát és 775 márkát fordítottunk.

Ajándékozók voltak özv. CSANÁDY Györgyné, MÁRTON Lajos, MURAKÖZY Ilona, RÓTH Lajos és gróf TELEKI Sándorné. MÁRTON Lajos boldogult édes atyjának, ABONYI Lajosnak irodalmi levelezését ajándékozta a kézirattárnak, mely úgy mennyiségre, mint minőségre nagyon becses adomány.

A szerzett anyagban a zenei gyűjtemény nyert értékes szaporodást LISZT Ferenc öt sajátkezű kéziratában s egy levelében, valamint RÓZSAVÖLGYI Márk négy ismeretlen művében. Kiemeljük továbbá SZANISZLÓ Zsigmond főbíró XVII. századbeli naplójának eredeti kéziratát s DUDÁS Ödön kéziratban maradt munkáját, mely a 48/49-i magyar hadsereg tisztikarát akarta összeállítani.

A kéziratár munkásságát az idei nagy szerzemények s vételajánlatok (GYULAI Pál, JÓKAI Mór) kötötték le. Az ABONYI-levelezés földolgozásán kívül hátralék nincs.

Az évnegyed folyamán 99 kutató 347 kéziratot, 356 levelet és 18 analektát használt. Kikölcsonőztünk 12 esetben 15 kéziratot és 2 levelet.

IV.

A levéltár törzsállománya az elmúlt évnegyedben vétel útján 96 drb, ajándék útján 3 drb, más osztályból való áttétel útján 1 drb, összesen 100 drb irattal gyarapodott.

Vételre fordítottunk 476 koronát és 3580 márkát.

Ajándékaikkal BERZEVICZY Albert, dr. FRÄNKEL Bertalan, SZTRIPSZKY Hiador, BOSSÁNYI Lajos gyarapították a levéltár anyagát.

A törzssanyag gyarapodásából 2 drb esik a középkori, 75 drb az újabbbkori iratok, 5 drb a címereslevelek, 18 drb az 1848/49-es iratok és nyomtatványok csoportjára.

A címereslevelek gyűjteménye a következő darabokkal gyarapodott.

I. 1517. június 24. Buda. II. LAJOS címereslevele BALAJTHY István és János részére. Eredeti. — 2. 1576. augusztus 18. Varsó. BATHORY István lengyel király lengyel címeres nemeslevele a BÁNÓ család részére. XVII. századi egyszerű másolat. — 3. 1751. november 28. Bécs. III. FERDINAND címereslevele PAPPANEK Pál részére. — 4. 1681. június 28. Gyulafejérvár. APAFI Mihály címereslevele MEDER Azrael részére. — 5. 1695. márc. 23. Bécs. I. LIPÓT címereslevele PRINCZFALUSSY János részére.

A családi levéltárak csoportja újabb levéltárral nem gyarapodott. A régebben letéteményezett levéltárak közül kiegészítést nyert a Szily család levéltára 21 drb irattal, melyeket SZILY Kálmán akad. főkönyvtárnok és a gróf SZÉCHÉNYI család levéltára 5 drb irattal, melyeket gróf SZÉCHÉNYI Béla tétémenyezett le.

A lefolyt évnegyedben 52 kutató 13.165 drb iratot használt s 7 tértvényen 833 drb iratot kölcsönöztek ki.

A negyedévi gyarapodás feldolgozásán kívül a levéltárban a következő régebb idő óta folyó munkálatok nyertek befejezést: 1. TÜRRE István hagyatéka, melynek rendezése teljesen elkészült. A gyűjtemény 3765 folyó számban 7284 drbot foglal magában, mely szám a következőkép oszlik meg: a) iratok 1420 drb, b) TÜRRE-höz intézett levelek 2662 drb, c) nem TÜRRE-höz intézett levelek 172 drb, d) TÜRRE nagyobb munkái 415 drb, e) TÜRRE hirlapi cikkei 1141 drb, f) TÜRRE vonatkozó nyomtatványok 283 drb, g) nem TÜRRE vonatkozó hírlapok 709 drb, h) nem TÜRRE vonatkozó egyéb nyomtatványok 385 drb, i) rajzok, térképek, hangjegyek 97 drb. 2. A báró DROZDIK-levéltár. Állománya: mohácsi vész előtti oklevél a XIII. századból másolatban 1 drb, mohácsi vész utáni iratok a XVII. századból 2 drb, a XVIII. századból 20 drb, a XIX. századból 326 drb, rajzok 2 drb, ujságok és nyomtatványok 17 drb, összesen 368 drb. 3. SZILY-levéltár kiegészítése. Állománya: XIV. századbéli eredeti oklevél 4 drb, mohácsi vész utáni iratok a XVI. századból 1 drb, a XVIII. századból 9 drb, a XIX. századból 6 drb, a XX. századból 1 drb, összesen 21 drb. 4. SZENT-IVÁNY-levéltár kiegészítése. Állománya: középkori oklevelek a XV. századból eredeti 1 drb, a XVI. század elejéről eredeti 1 drb, mohácsi vész utáni iratok: a XVII. századból 23 drb, a XVIII. századból 48 drb, a XIX. századból 24 drb, genealogia 1 drb, iratjegyzék 1 drb, nyomtatvány 1 drb, összesen 99 drb. 5. A SIBRIK-levéltár kiegészítése. Állománya: középkori oklevelek a XIV. századból eredeti 9 drb, a XV. századból eredeti 12 drb, a XVI. századból eredeti 2 drb, mohácsi vész utáni iratok: a XVI. századból 22 drb, a XVII. századból 229 drb, a XVIII. századból 579 drb, a XIX. századból 1150 drb, iratjegyzék 3 drb, összesen 2006 drb.

Munka alatt vannak jelenleg a következő gyűjtemények és levéltárak: THALY Kálmán hagyatéka, melynek a levelezést magában foglaló részét rendezzük, továbbá a MAGYAR-KOSSA család levéltára, valamint a GÖRGEY Albert által a családi levéltár kiegészítése céljából mult év szeptemberében beküldött iratok.